

**Wydział
Transportu**

POLITECHNIKA WARSZAWSKA

**Wydział
Elektryczny**

POLITECHNIKA WARSZAWSKA

Oświetlenie infrastruktury transportu miejskiego na przykładzie wybranych pętli autobusowych i tramwajowych w Warszawie

[Marcin Chrzanowicz](#)

Wydział Elektryczny Politechnika Warszawska

Piotr Tomczuk

Wydział Transportu Politechnika Warszawska

Marek Nosek

Wydział Inżynierii Lądowej Politechniki Krakowskiej

Krzysztof Ostrowski

Wydział Inżynierii Lądowej Politechniki Krakowskiej

**KONGRES
BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO 2024**

Kraków, 13-15 marca 2024 r.

www.konferencjespecjalistyczne.pl

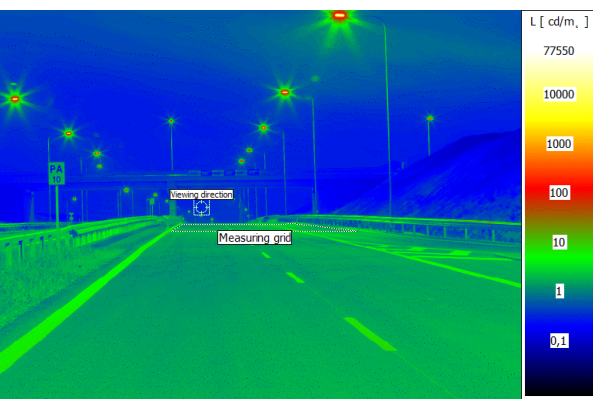
Wstęp, uzasadnienie podjęcia działań

Cel nadrzędny:

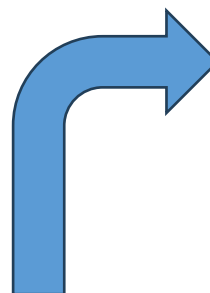
poprawa BRD (*audyt 15 pętli, wyniki dla 5*)

Szczególna uwaga:

niechronieni uczestnicy ruchu drogowego

Ulice

Pętle „A” i „T” oraz przystanki komunikacji miejskiej

Oświetlenie infrastruktury miejskiej (pomiar oświetleniowe)

Przejścia dla pieszych oraz przejazdy dla rowerów

Wymagania funkcjonalne stawiane oświetleniu na pętlach

Oświetlenie na pętlach autobusowych i tramwajowych odgrywa ważną rolę w zapewnieniu **bezpieczeństwa** oraz **komfortu** pasażerów i pracowników.

Wymagania funkcjonalne:

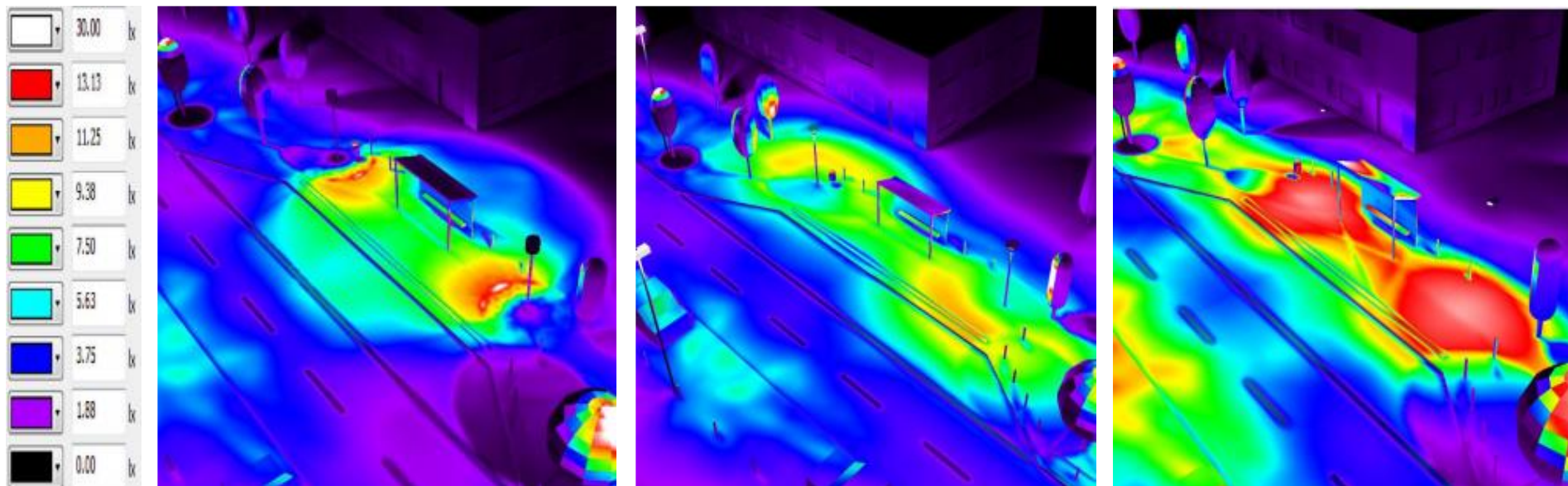
- Zapewnienie widoczności** w porze ciemnej - wypadki
- Wzrost poziomu bezpieczeństwa osobistego – rozboje
- Oświetlenie tablic informacyjnych – *rozkłady jazdy*, nawigacja terenowa
- Oszczędność energii elektrycznej – nowoczesne rozwiązania LED
- Wsparcie systemów monitoringu
- Ogólne tworzenie klimatu i przyjaznej atmosfery

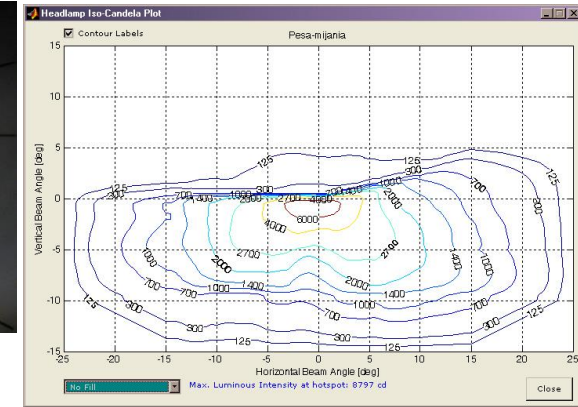
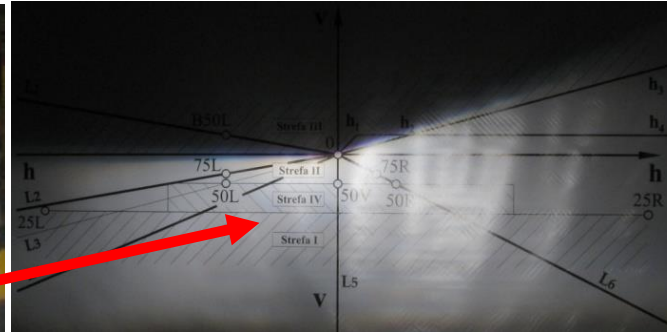
Różne sposoby oświetlenia przystanków

- **Projekt** – wszystko się zaczyna od koncepcji i projektu
- **Optymalizacja** pod kątem: wymagań, energochłonności, kosztów

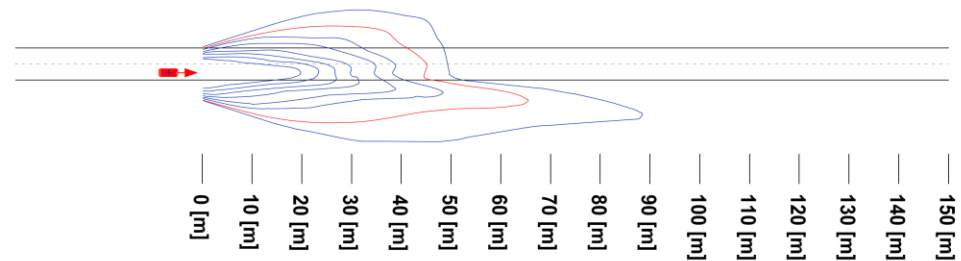
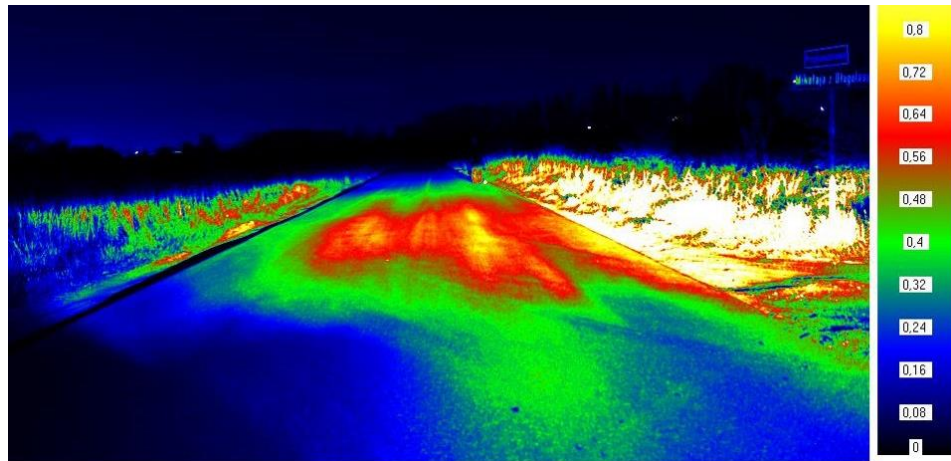
Samo zastosowanie **opraw o różnym rozsyśle światła** i innych parametrach zmienia efekt oświetleniowy – a to tylko jeden z czynników

Czy światła pojazdów komunikacji miejskiej nie wystarczą?

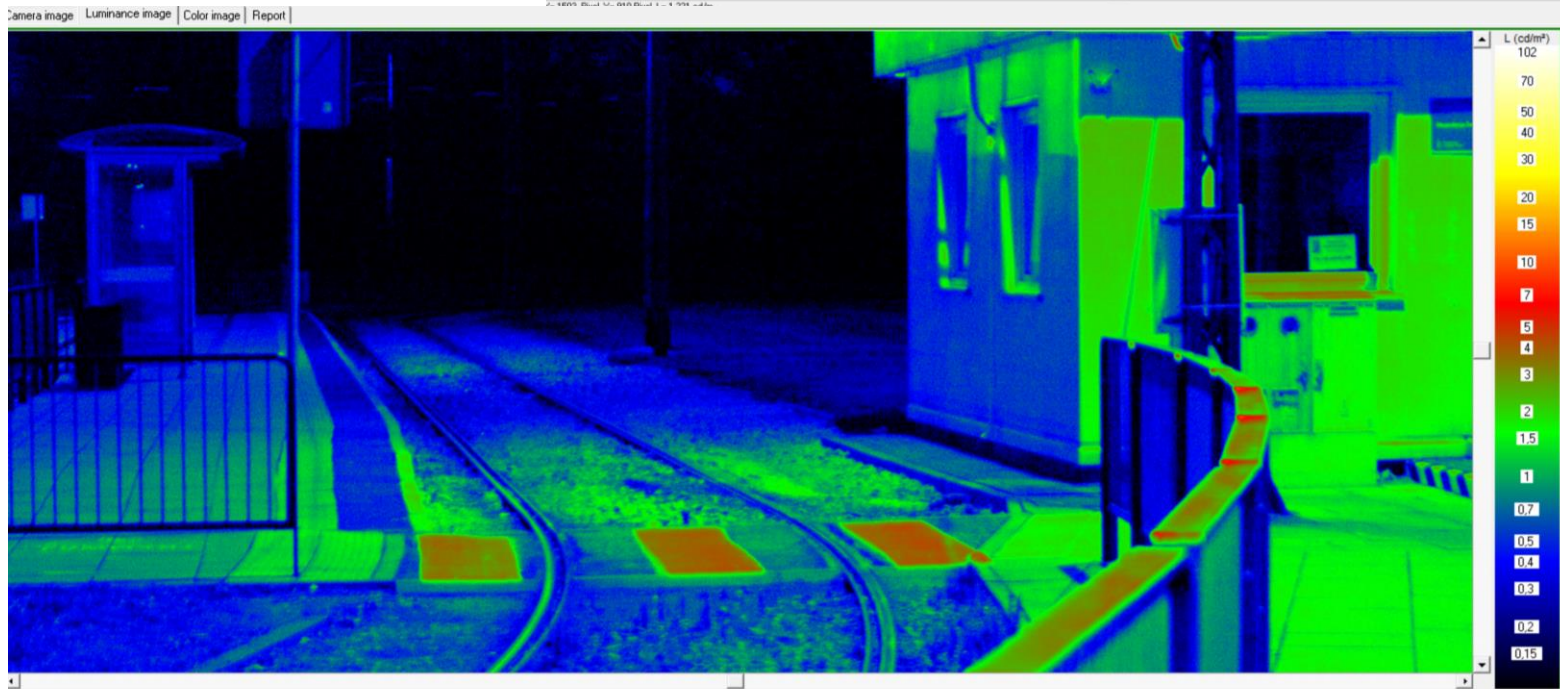
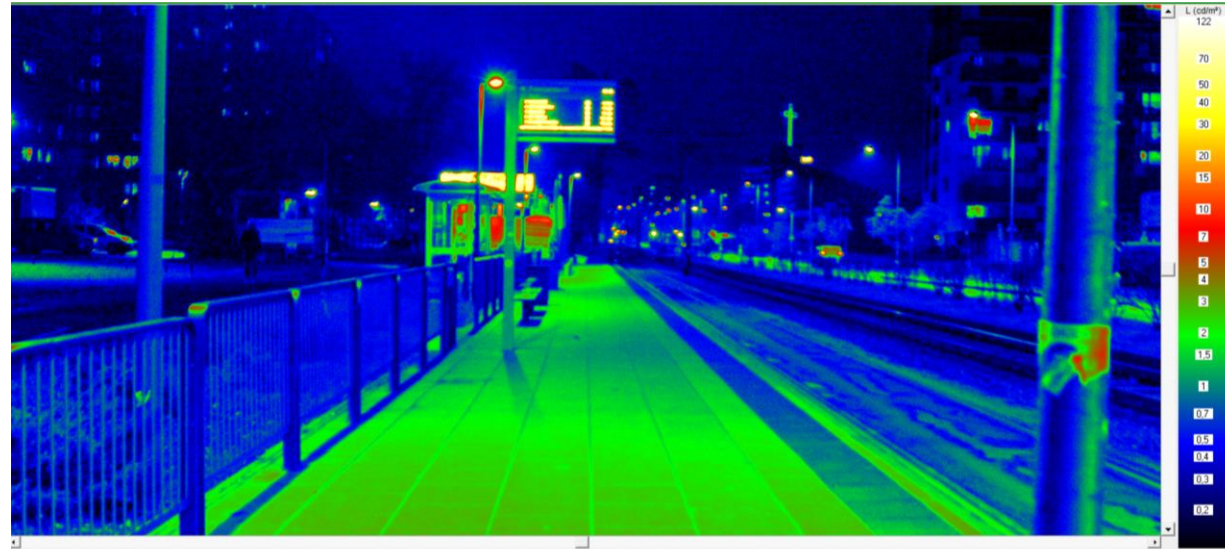
- Rozsył w wąskim kącie bryłowym
- **Ograniczony zasięg** – olśnienie
- Piesi nie mają świateł

Procedura pomiaru oświetlenia – kryteria oceny

Kryteria oparte o:

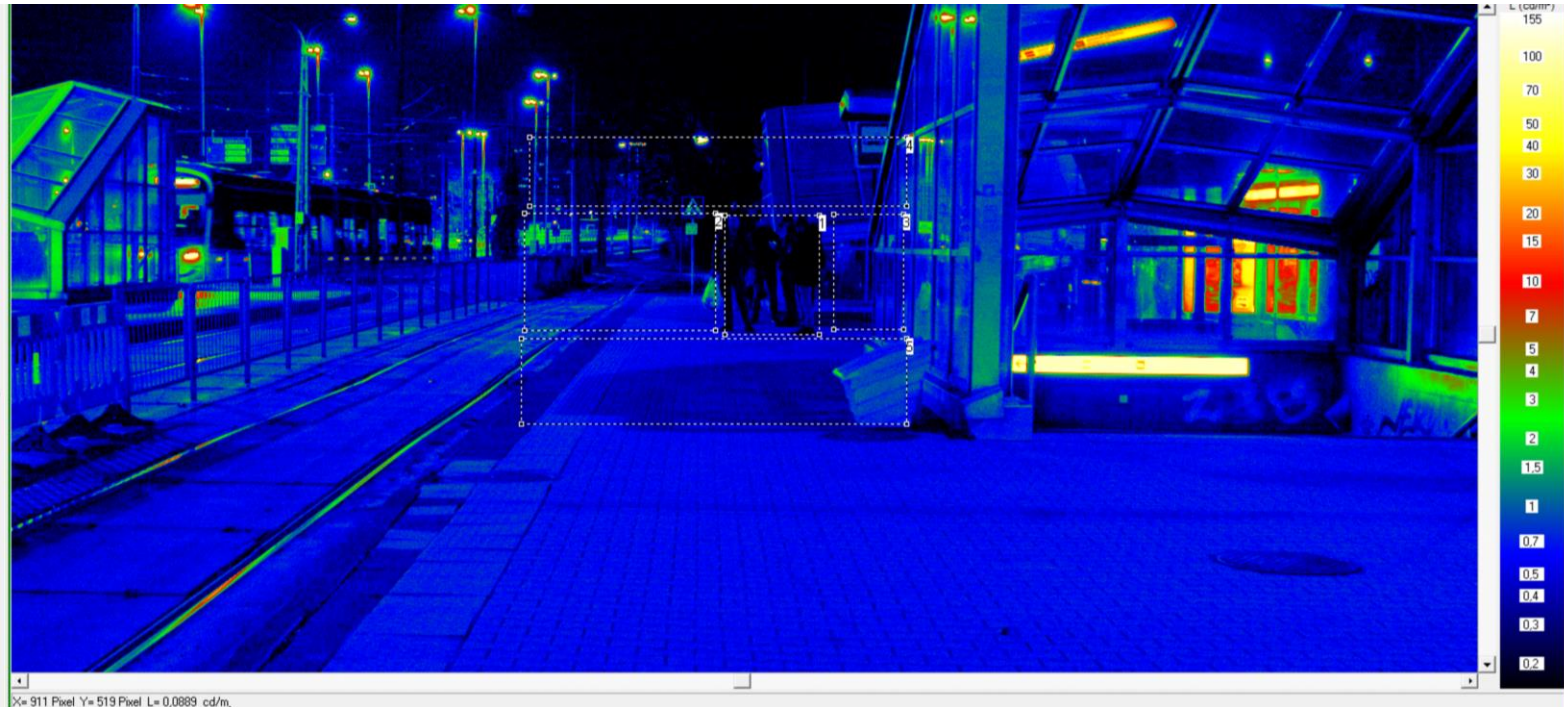
- Luminancje ?
- Kontrast luminancji?
- Natężenie oświetlenia?

Procedura pomiaru oświetlenia – kryteria oceny

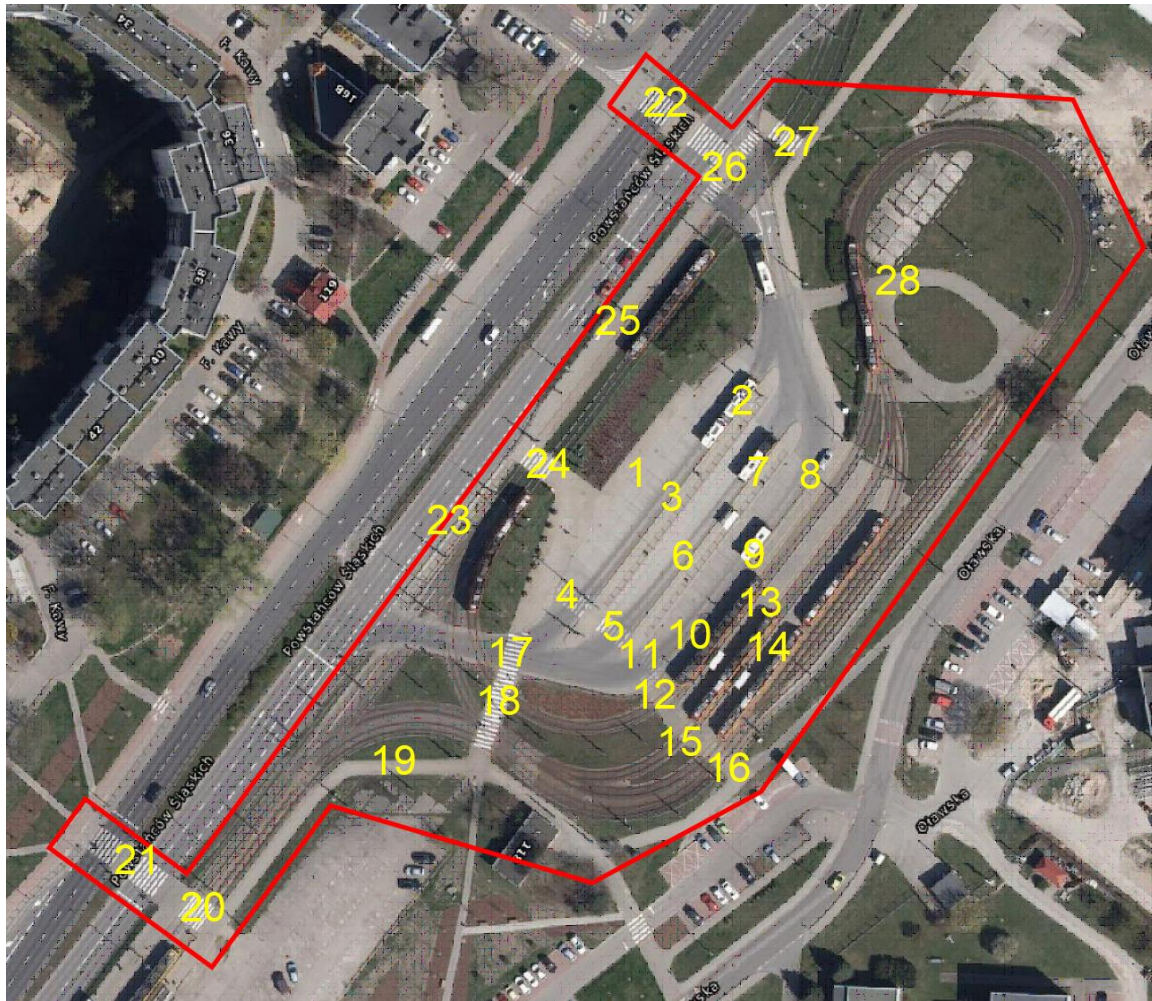
Kryteria oparte o:

- Luminancje ?
- Kontrast luminancji?
- Natężenie oświetlenia?

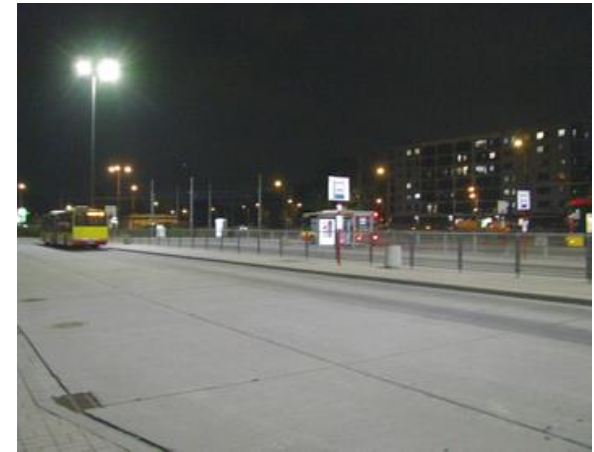

Podział pętli na strefy

- Pętle jako obszar infrastruktury transportowej są rozległe i składają się z miejsc o różnym **przeznaczeniu funkcjonalnym**
- Należy dokonać **podziału i zdefiniować kryteria** oceny dla każdego z nich

Pętla „A” i „T” Bemowo

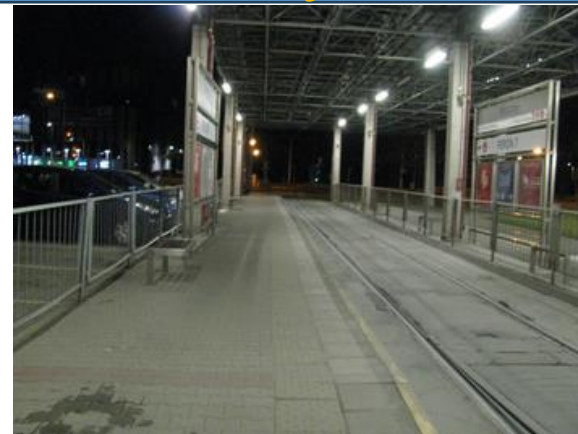
Podział pętli na strefy

Obszary w rejonie pętli oraz w bezpośrednim otoczeniu - ważne

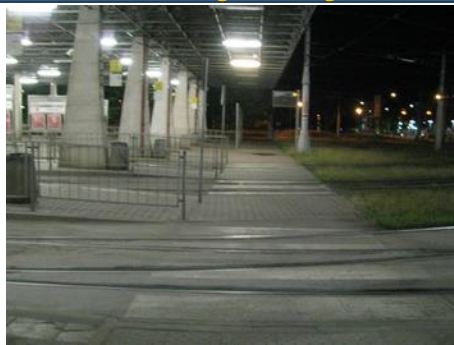
Przejścia* między peronami autobusowymi

Perony** autobusowe / tramwajowe

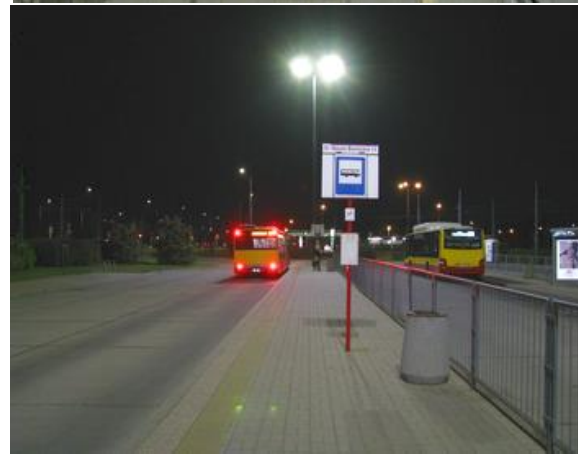

Przejścia* między peronami tramwajowymi

* przejścia dla pieszych lub urządzenia alternatywne

** odkryte / zadaszone

Podział pętli na strefy

Obszary w rejonie pętli oraz w bezpośrednim otoczeniu

❑ **Dojścia do pętli** (przejścia, urządzenia alternatywne) **prowadzące bezpośrednio na pętle tramwajowe / autobusowe**

❑ *Ciągi komunikacyjne pieszych*

❑ *Obszary w otoczeniu infrastruktury technicznej na pętlach*

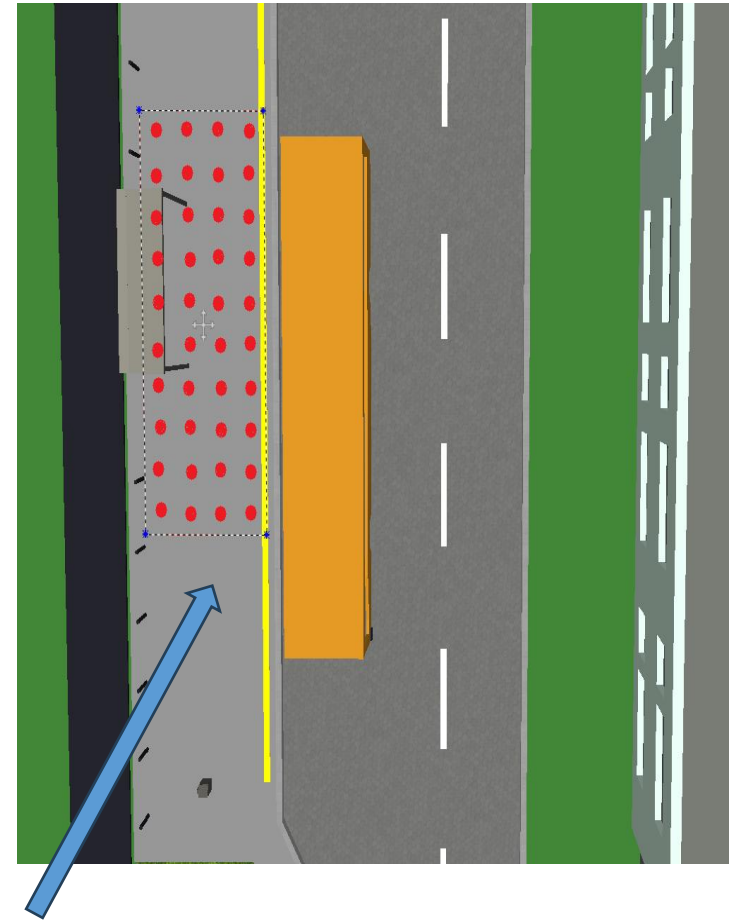
❑ *Przejścia podziemne*

❑ *Wjazdy i wyjazdy z pętli*

Procedura pomiaru oświetlenia

- ❑ Wyodrębnione obszary należy **zlokalizować na mapach** i odpowiednio oznaczyć
- ❑ Należy wykonać **dokumentację fotograficzną** (minimum 2 zdjęcia) dla każdego badanego obszaru
- ❑ Należy syntetycznie **opisać system oświetleniowy** wpływający na dany obszar oraz podać odległości słupów od środka geometrycznego obszaru (źródło światła, system oświetleniowy)
- ❑ Dla każdego wyodrębnionego obszaru należy **wykonać pomiary rozkładu natężenia oświetlenia** (luksomierzem) w minimum 10 punktach.

Procedura pomiaru oświetlenia – kryteria oceny

Wyniki należy opracować w oparciu o kryteria:

wymagań norm oświetleniowych	wytycznych Ministerstwa Infrastruktury
➤ PN-EN 12464-2-2014 Oświetlenie miejsc pracy na zewnątrz”	➤ WR-D-72-1 Wytyczne projektowania urządzeń do oświetlenia dróg zamiejskich i ulic. Część 1: Wymagania podstawowe i szczegółowe, (w zakresie rozwiązań podstawowych dotyczących wszystkich części drogi i urządzeń alternatywnych do przekraczania jezdni)
➤ PN-EN 13201:2016 „oświetlenie drogowe”	➤ WR-D-72-2 Wytyczne projektowania urządzeń do oświetlenia dróg zamiejskich i ulic. Część 2: Katalog typowych rozwiązań. ➤ WR-D-41-4 Wytyczne projektowania infrastruktury dla pieszych. Część 4: Projektowanie oświetlenia przejść dla pieszych (procedura kontrolna dla przejść dla pieszych).

Procedura pomiaru oświetlenia – kryteria oceny

Wymagania oświetleniowe:

Poziom w klasie C	Poziome natężenie oświetlenia	
	E _{śr} [lx]	U _o [-]
	(utrzymywane minimum)	(minimum)
C0	50	0,4
C1	30	
C2	20	
C3	15	
C4	10	
C5	7,5	

PN-EN 12464-2:2014 Oświetlenie miejsc pracy na zewnątrz”

Część drogi	E _{śr} [lx]	U _o
Peron otwarty z bardzo małą liczbą pasażerów	5	0,2
Peron otwarty z małą liczbą pasażerów	10	0,25
Peron otwarty ze średnią liczbą pasażerów	20	0,3
Peron otwarty z dużą liczbą pasażerów	50	0,4
Peron zadaszony z małą liczbą pasażerów	50	0,4
Peron zadaszony z dużą liczbą pasażerów	100	0,5
Droga dla pieszych, droga dla pieszych i rowerów, otwarty wiadukt dla pieszych	10	0,25
Schody otwarte	50	0,4
Schody zadaszone	100	0,5
Wydzielone przejście dla pieszych przez torowisko	50	0.40

PN-EN 13201:2016 „oświetlenie drogowe”

Wjazd na pętlę

Procedura pomiaru oświetlenia - raport

Raport z pomiarów dla każdej z pętli:

- **Mapy** z zaznaczonymi obszarami reprezentatywnymi.
- **Audytorzy, data i godzina pomiarów.**
- **Tabelaryczne zestawienie pomiarów dla każdego pola pomiarowego:**
  - odniesienie poziomu do wymagania normatywnego / branżowego
  - potwierdzeniem spełnienia wymagań.
- **Opis sytuacji oświetleniowej.**
- Dokumentacja **fotograficzna.**
- **Uwagi i zalecenia pokontrolne**
- **Zestawienie łączne** dla wszystkich pól pomiarowych ze wskazaniem obszarów niespełniających wymagań oświetleniowych.

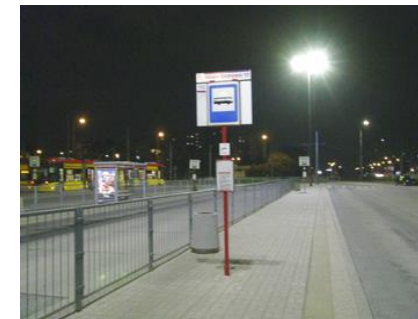
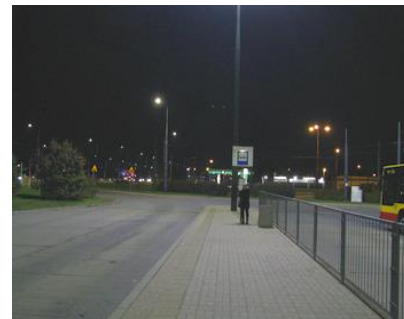
Numer obszaru: 2

Nazwa obszaru: Przystanek autobusowy Nowe Bemowo 10

Wyniki pomiarów poziomego natężenia oświetlenia:

Nr. Pom.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
E [lx]	41,4	40,8	42,1	41,7	38,1	34,5	29,2	25,8	24,6	23,7
Obliczenia parametrów poziomego natężenia oświetlenia:							Spełnienie wymagań normy			
E _{sr}	E _{min}	E _{max}	U _o			Norma E _{sr}	Norma U _o	Spełnienie wymagań		
[lx]	[lx]	[lx]	[-]			[lx]	[-]	TAK		
34,19	23,70	42,10	0,69			20	0,3			

Zdjęcia obszaru:

Uwagi: Oświetlenie obszarowe z systemem masztowym. Poziom oświetlenia jest wystarczający. Lokalizacja masztu prawidłowa. Spełnione wymagania normy.

Wyniki dla wybranej pętli

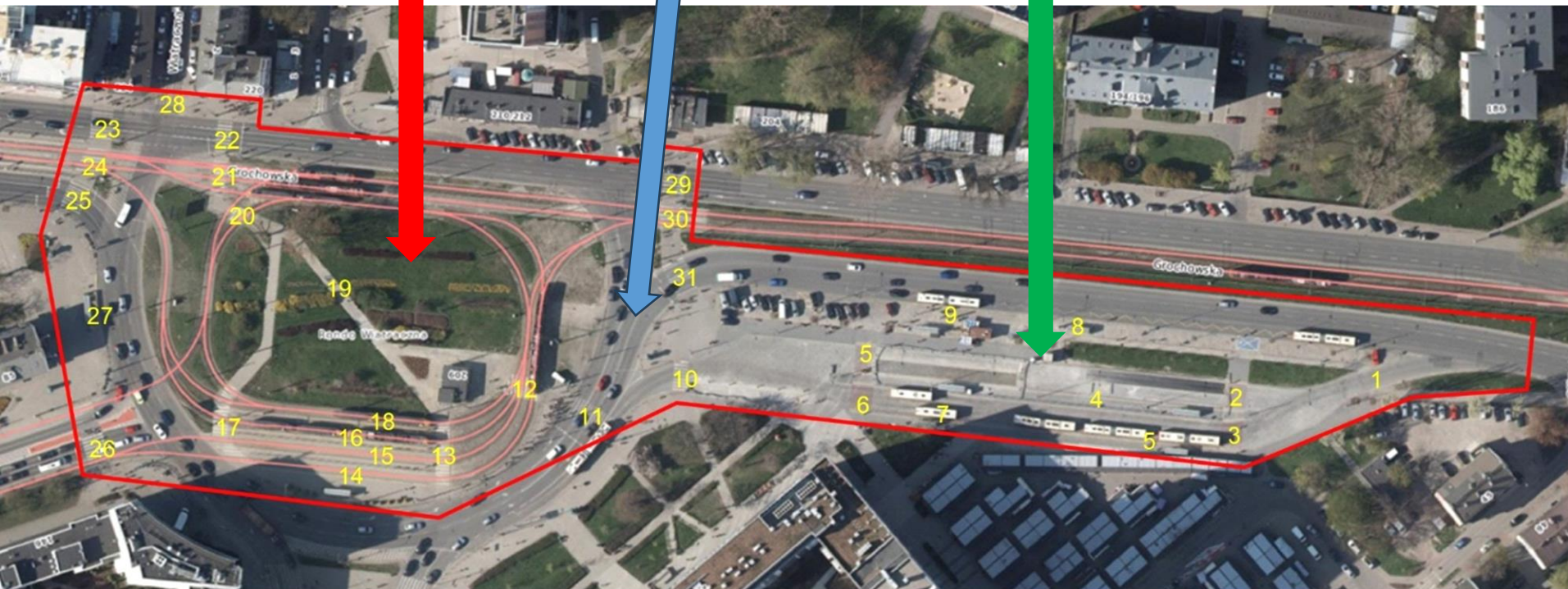
Raport z pomiarów dla pętli wiatraczna:

- Pętla składa się z dwóch obszarów (rozdzielonych ulicą):

obszar pętli **tramwajowej**

ulica

obszar pętli **autobusowej**

Wyniki dla wybranej pętli

pętla **tramwajowa**

- **oświetlenie LED** głównie z ciągów ulicznych – **oświetlone pośrednie**
- Ogólnie *wiele pól nie spełnia wymagań*
- Przystanki zlokalizowane przy drogach lepiej oświetlone, te w głębi pętli niewłaściwie
- Teren wewnątrz oświetlony na niskim poziomie – oprawy parkowe

pętla **autobusowa**

- **oprawy LED** na wysokich słupach (dwie, wysięgnik „T”) – **oświetlone obszarowo**
- ogólnie *oświetlenie prawidłowe* spełniające wymagania,
- duża *równomierność* rozkładu natężenia oświetlenia

Wyniki dla wybranej pętli

Oświetlenie przejść dla pieszych na dojeździe do pętli

- oświetlenie na różnym poziomie
- oświetlenie w tak ważnych lokalizacjach na **zbyt niskim poziomie (10 – 40 lx)**
- zalecane działania naprawcze

Wyniki dla wybranej pętli

Statystyka i działania naprawcze

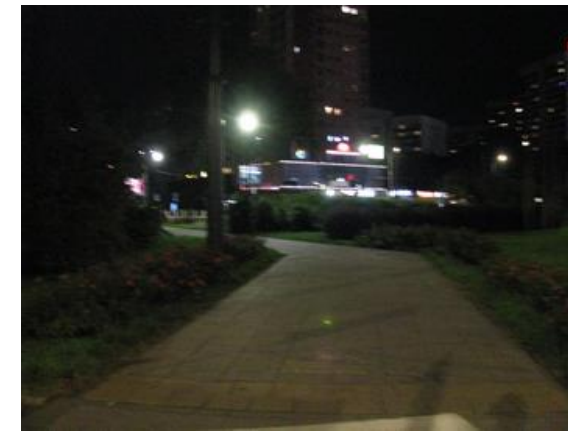
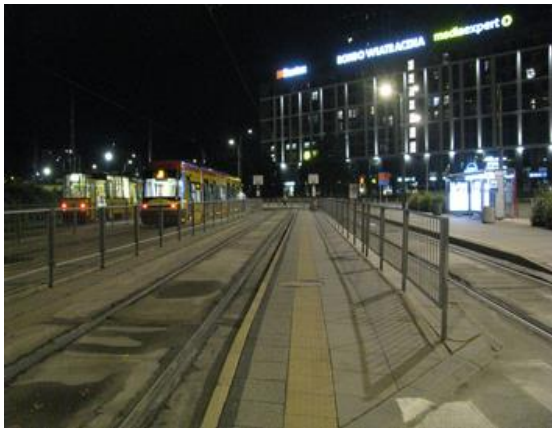
Liczba obszarów pomiarowych: 31

spełniające wymagania: 11

niepełniające wymagań: 20 (10 na samych pętlach)

Zalecenia:

- każde rozwiązanie naprawcze oparte na **projekcie**
- **wymiana** źródeł / opraw - nowoczesne **LED**
- montaż **dodatkowych opraw** na istniejących słupach - np. od trakcji elektrycznej
- montaż **dodatkowych słupów** z oprawami
- **kompleksowe** oświetlenie całego obszaru pętli - obszarowe

Problem – reklama bardzo jaskrawa – rozkład jazdy nie podświetlony

Wyniki dla wybranej pętli

Optymalizacja poziomów oświetlenia

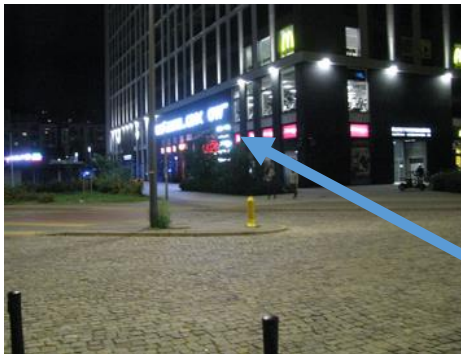
- Zdarzają się miejsca „**prześwietlone**” – dostosowanie poziomu
- Stosowanie elementów „**Smart City**” – dostosowanie poziomów do zajętości
- **Redukcja poziomu oświetlenia poza godzinami kursowania komunikacji**

Poziom oświetlenia $E_{sr} = 48 \text{ lx}$
przy wymaganych 20 lx

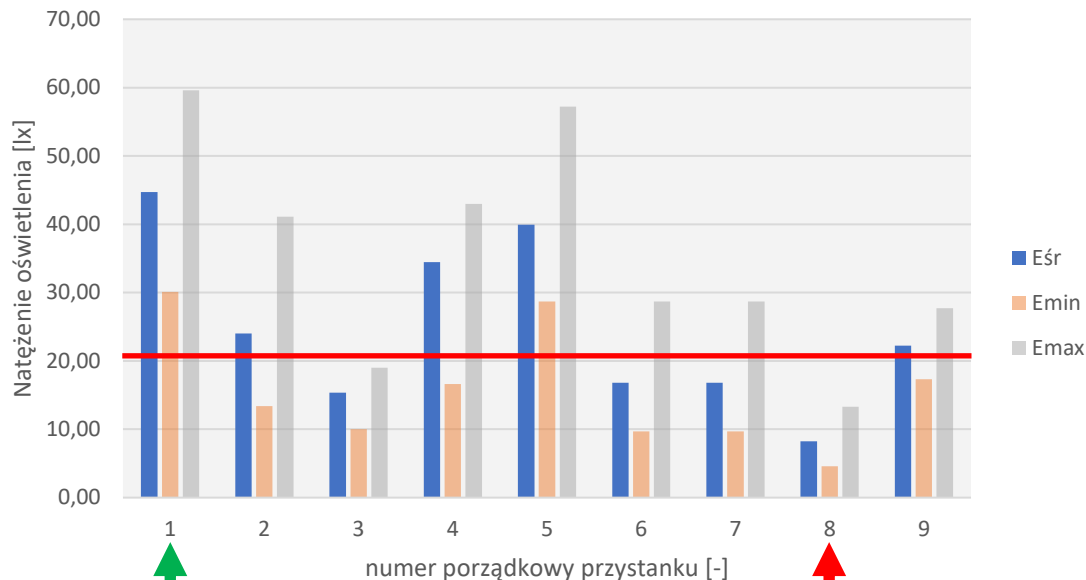
Brak pasażerów i pojazdów – po co tak mocno oświetlać ?

Wysoki poziom światła
rozproszonego z okolicy (intruzyjne)

Wyniki dla wybranej pętli „Wiatraczna”

Parametry oświetleniowe przystanków

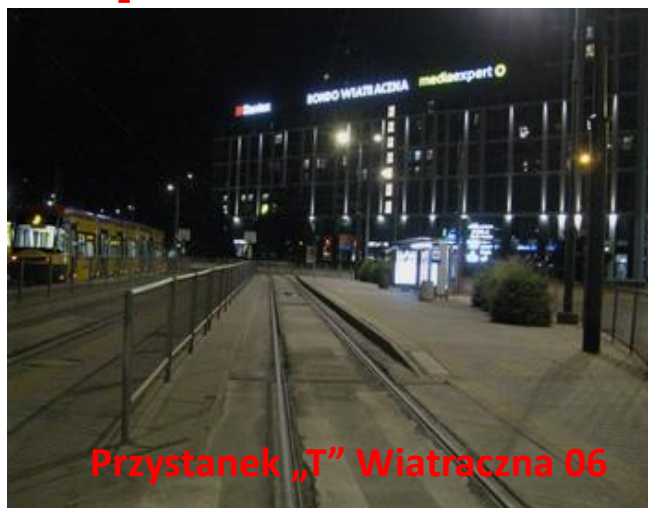

Parametry oświetleniowe przystanków „A” i „T”

$E_{\text{sr}} = 24,73 \text{ [lx]}$

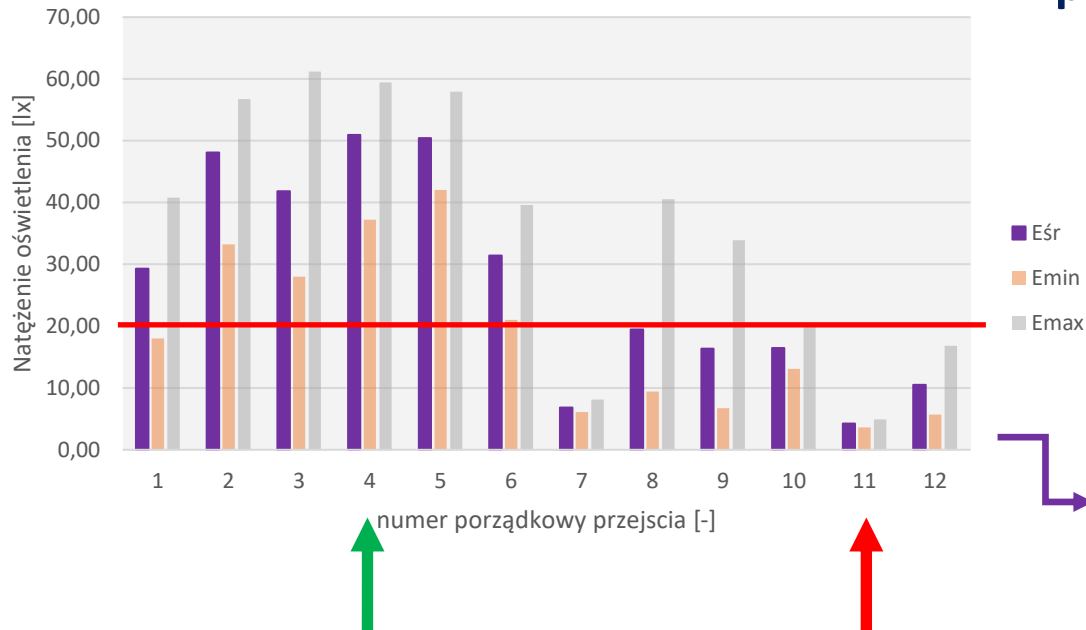
$E_{\text{min}} = 4,60 \text{ [lx]}$

$E_{\text{max}} = 59,60 \text{ [lx]}$

Wyniki dla wybranej pętli „Wiatraczna”

Parametry oświetleniowe przejść dla pieszych i urządzeń alternatywnych w obrębie pętli

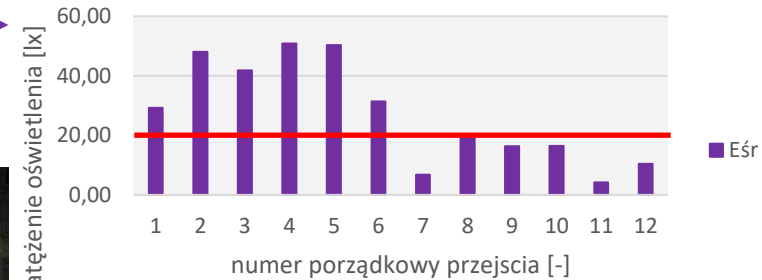
Parametry oświetleniowe przejść dla pieszych w obrębie pętli „A” i „T”

$E_{sr} = 27,14$ [lx]

$E_{min} = 3,60$ [lx]

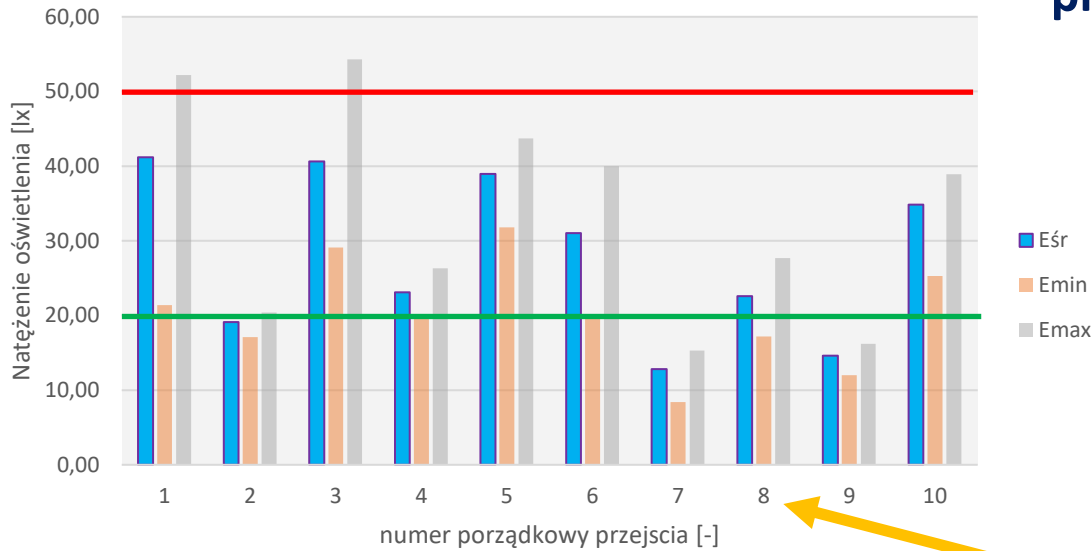
$E_{max} = 61,20$ [lx]

Parametry oświetleniowe przejść dla pieszych i urządzeń alternatywnych w obrębie pętli

Wyniki dla wybranej pętli „Wiatraczna”

Parametry oświetleniowe przejść dla pieszych i urządzeń alternatywnych na dojściu do pętli

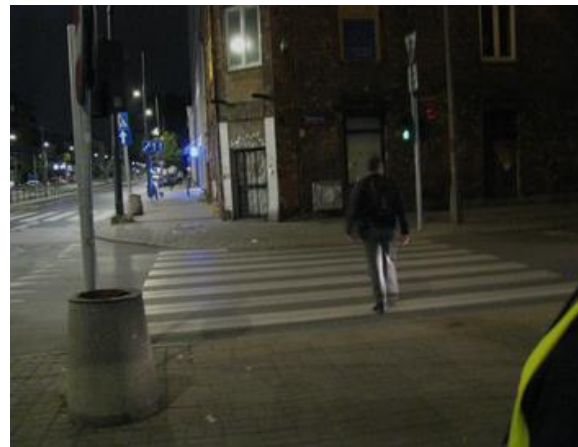

Parametry oświetleniowe przejść dla pieszych na dojściu do pętli „A” i „T”

☐ $E_{sr} = 27,89$ [lx]

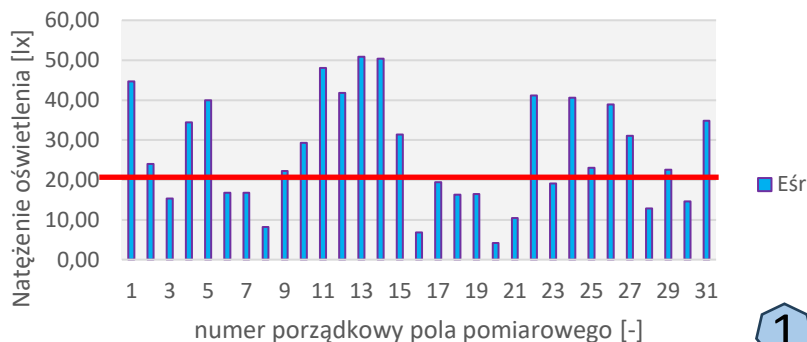
☐ $E_{min} = 8,40$ [lx]

☐ $E_{max} = 54,30$ [lx]

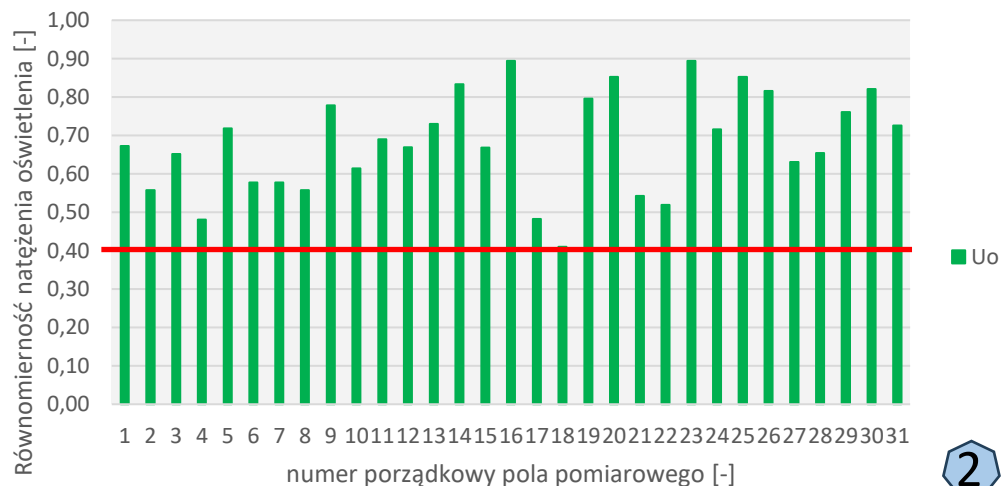
Wyniki dla wybranej pętli „Wiatraczna”

Parametry oświetleniowe dla pól pomiarowych

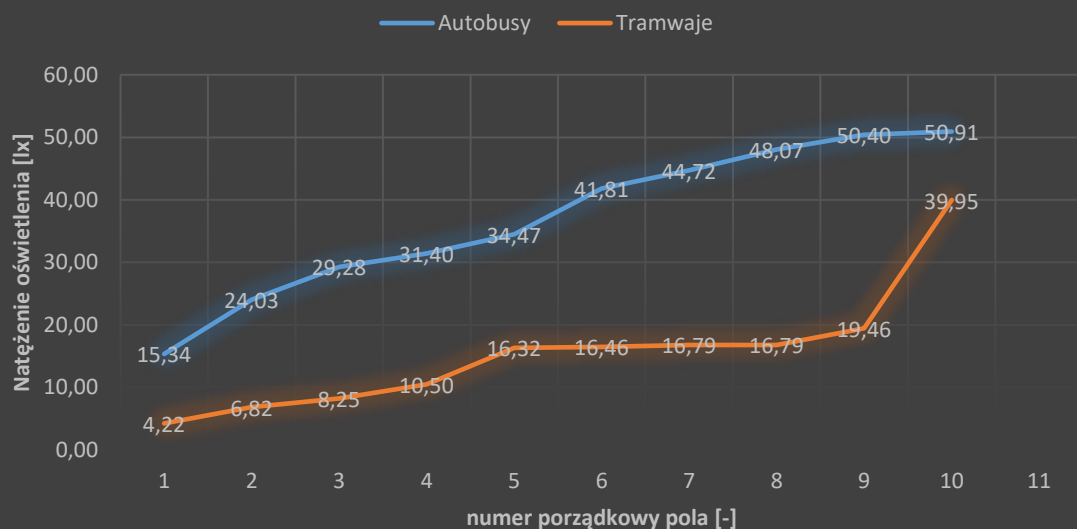
1

Równomierność rozkładu natężenia oświetleniowe dla pól pomiarowych

2

3 Parametry oświetleniowe pól pomiarowych: pętla "A" i "T"

Wnioski:

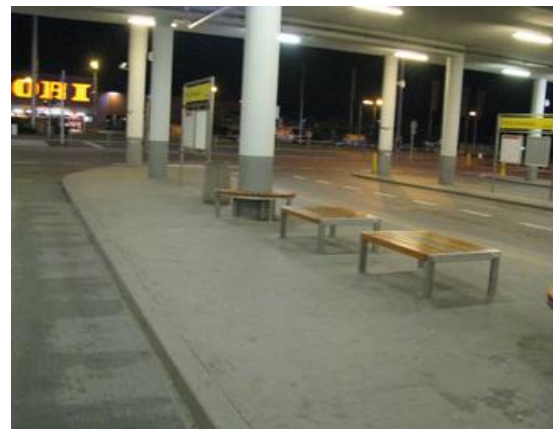
- Obszary poniżej minimum 1
- Równomierność zachowana 2
- Pętla „A” lepiej oświetlona niż „T” 3

Wyniki dla wybranej pętli „Al. Krakowska”

Parametry oświetleniowe:

- $E_{\text{śr}} = 53,10$ [lx] – przystanki „A” i „T”
- Spełnia wymagania – 20
- Nie spełnia wymagań – 6 (3 na pętli)

$E_{\text{śr}} = 87,38$ [lx]
„A” - zadaszony

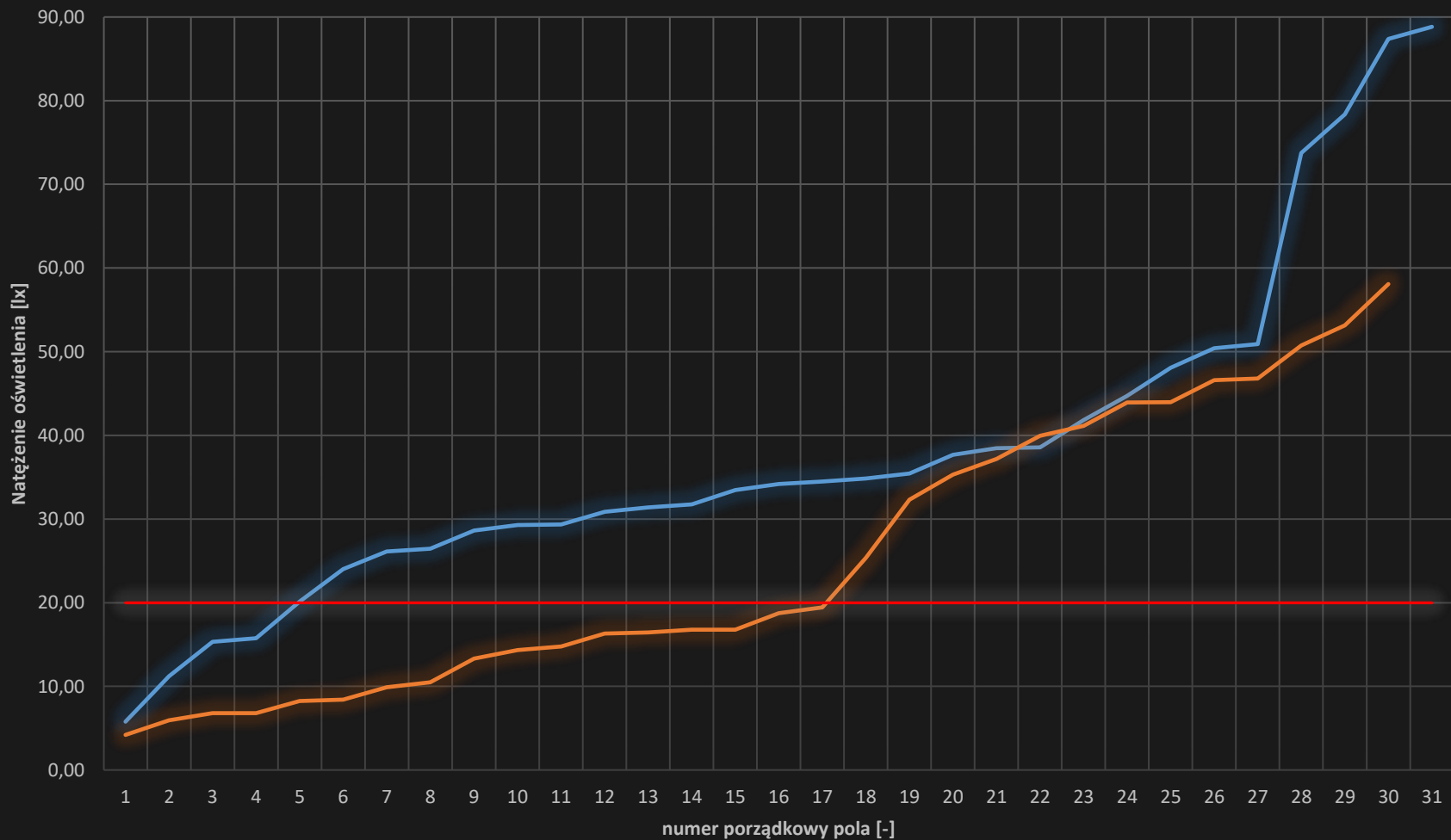
$E_{\text{śr}} = 50,76$ [lx]
„T” - odkryty

Wyniki dla pętli (zbiorcze): zestawienie przystanków „A” i „T”

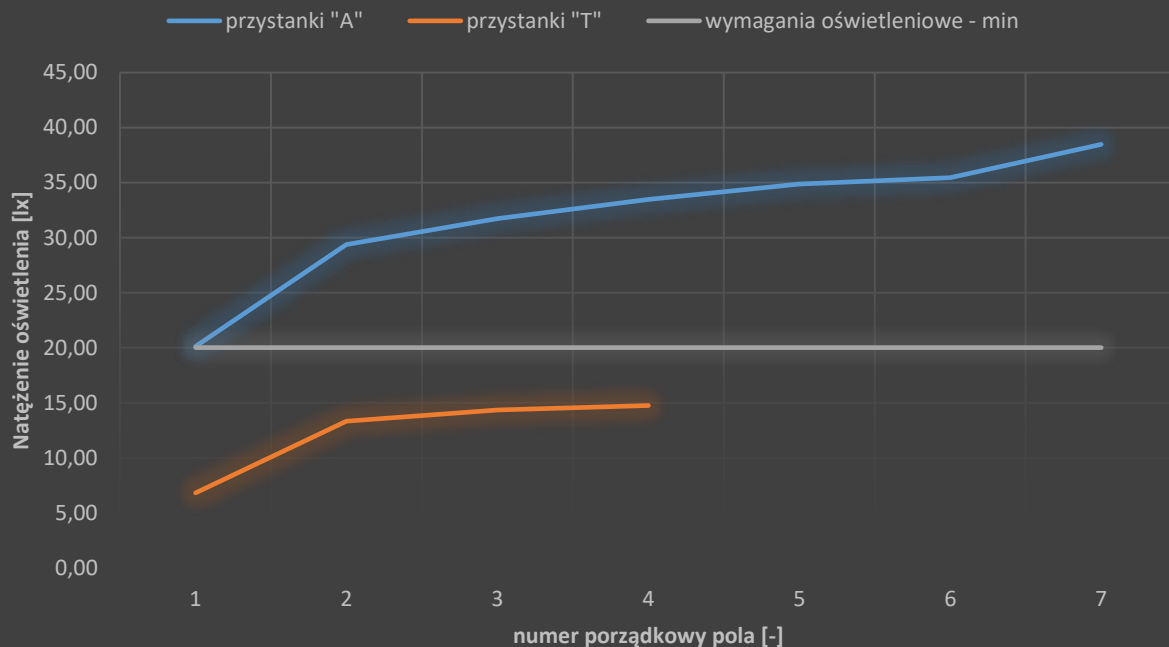
Parametry oświetleniowe pól pomiarowych (przystanki): pętla "A" i "T"

przystanki "A"   przystanki "T"   wymagany poziom - min

Wyniki dla pętli: miejsca szczególnie niebezpieczne

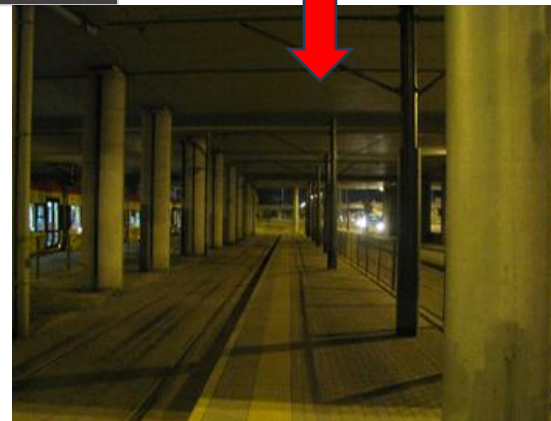
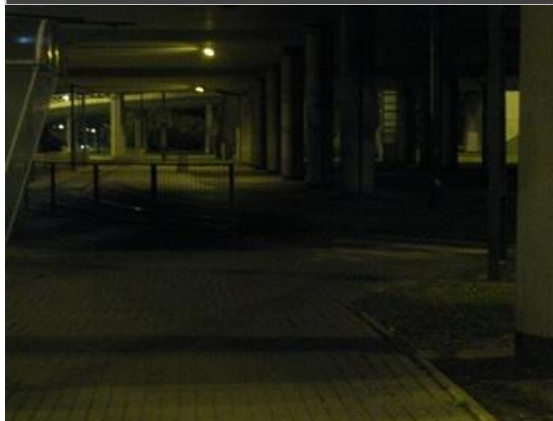
Parametry oświetleniowe pól pomiarowych (przystanki): pętla "A" i "T" Żerań

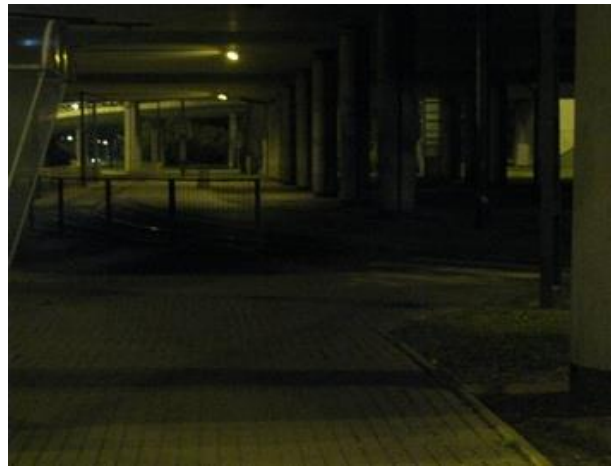
System masztowy - **sprawny**

Oprawy na stropie (pod wiaduktem) - **uszkodzone**

Wyniki dla pętli: miejsca szczególnie niebezpieczne

$E_{\text{sr}} = 1,69 \text{ [lx]}$

„T” – przejście dla pieszych
Żerań

$E_{\text{sr}} = 3,69 \text{ [lx]}$

„T” – obszar wewnętrzny
Narutowicza

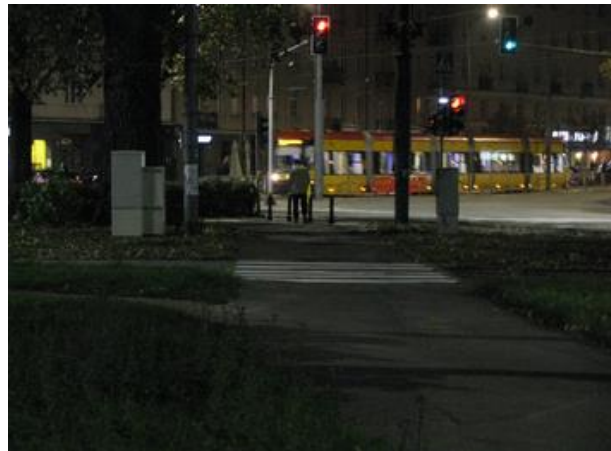
$E_{\text{sr}} = 5,96 \text{ [lx]}$

„T” – przystanek Bemowo

$E_{\text{sr}} = 7,55 \text{ [lx]}$

„T” – przejście dla pieszych
pl. Narutowicza

Tu konieczne pilne
działania !!!

Podsumowanie:

Wnioski:

- ❑ Warto **mierzyć i audytować** – aby wiedzieć
- ❑ Wiedzę należy wykorzystać do **zarządzania infrastrukturą oświetleniową**:
  - konserwacja
  - modernizacja
  - wymiana
- ❑ Należy podejmować **działania naprawcze** aby podnosić poziom bezpieczeństwa oraz komfortu niechronionych uczestników ruchu drogowego
- ❑ Pierwszym krokiem jest.....**audyt (pomiar oświetleniowy)**
- ❑ **Kontynuacja działań audytowych i naprawczych**

Dziękuję za uwagę

marcin.chrzanowicz@pw.edu.pl

KONGRES BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO 2024

Kraków, 13-15 marca 2024 r.

www.konferencjespecjalistyczne.pl